

Öflug læknafélög heimsótt

Lí gerði út leiðangur til að kynna sér kjarasamninga og starfsemi læknafélaga í Noregi og Svíþjóð

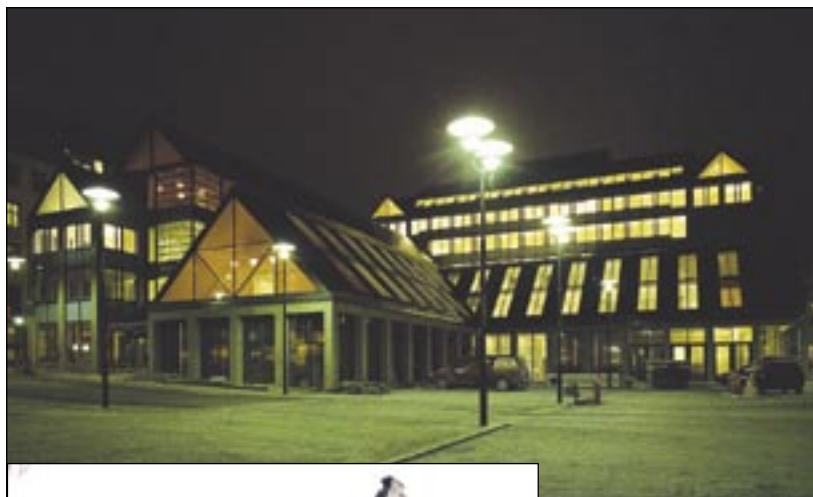
Í LOK FEBRÚAR gerði Læknafélag Íslands út þriggja manna sendinefnd til að kynna sér kjaramál og starfsemi læknafélaganna í Noregi og Svíþjóð. Þar voru á ferð Sigurður E. Sigurðsson stjórnarmaður í Lí og formaður samninganefndar sjúkrahússlækna, Gunnar Ármannsson framkvæmdastjóri og Guðbjartur Ellert Jónsson hagfræðingur læknasamtakanna. Læknablaðið náði tali af Sigurði og spurði hann hvað honum hefði þótt athyglisverðast af því sem fyrir augu og eyru bar í ferðinni.

„Það sem helst blasti við var stærðarmunurinn því félögin sem við heimsóttum hafa tugi þúsunda lækna innan sinna vébanda og á annað hundrað manns í vinnu, hvort félag. Læknafélögin eru öflug fyrirtæki eða stofnanir og í Noregi rekur félagið umfangsmikla fjármálastarfsemi til viðbótar við hefðbundna starfsemi stéttarfélags. Það kemur raunar til af því að umsjón með námsleyfum norskra lækna er samkvæmt kjarasamningum í höndum félagsins en ekki stjórnenda á vinnustöðum lækna eins og hér er raunin. Mér finnst umhugsunarvert hvort við ættum ekki að taka upp samskonar kerfi því það tryggir meira réttlæti og samræmi í réttindum lækna en þegar námsleyfi eru ákveðin á hverjum vinnustað.

Norrænu félögin hafa nýtt þennan styrk sinn til að koma sér upp hópi atvinnumanna í gerð kjarasamninga. Hún fer þannig fram að samninganefnd lækna er einskonar baknefnd en atvinnumennirnir, hagfræðingar og lögfræðingar, sjá um samningsgerðina. Þetta hefur ýmsa kosti, svo sem að með þessu skapast meiri festa og samfella í samningsferlið, það þarf ekki að byrja á byrjuninni í hvert sinn sem skipt er um menn í samninganefndinni. Auk þess verður samningsgerðin öll faglegri. Það má segja að við séum komin með vísi að þessu fyrirkomulagi með því að hafa þá Gunnar og Bjart í vinnu,“ sagði Sigurður.

Velheppnuð kerfisbreyting

Margt er ólíkt í kjarasamningum lækna hér á landi og á Norðurlöndum enda uppbygging heilbrigðiskerfisins hvergi eins. „Norðmenn eru nýbúnir að ganga í gegnum mikla uppstokkun á kerfinu eftir að þeir komu á því sem þeir kalla „fastlægeordning“ árið 2001. Breytingin virðist hafa gengið vel því viðvarandi skortur á læknum, einkum heimilislæknum, er að heita má úr sögunni. Auk þess hefur

Ljósm. Øivind Larsen/Tidsskrift for Den norske lægeforening

Ljósm. Marita Arvidsson
Læknasamtökin í Noregi og Svíþjóð eru öflug og búa vel. Að ofan má sjá hús norska félagsins en þess sænska hér við hliðina. Húsin standa í hjarta höfuðborganna.

kerfið dregið verulega úr óhóflegu vaktalaði sem ríkir víða meðal lækna. Mér finnst ástæða til þess að við horfum til þeirra hvað uppbyggingu heilbrigðiskerfisins varðar en það er ljóst að það þarf mikinn pólitískan styrk til að gera svona umfangsmiklar kerfisbreytingar.

Ýmis vandamál eru þó svipuð hjá okkur og þeim. Það á til dæmis við um vinnutímatilskipun Evrópusambandsins en um alla álfuna hafa lækna verið að glíma við að endurskoða vinnutílhögum sína í ljósi hennar. Norðmenn eru komnir lengra í því en við og þeir virðast hafa reynt að forðast miðlægir fyrirskipanir um vinnutímann. Þess í stað er mönnum gefinn kostur á að leysa málin staðbundið og heilbrigðisstjórnin hefur engin afskipti af samningum nema allt fari í hnút. Þeir eru hins vegar búnir að fella unglækna undir vinnutímatilskipunina en eins og kunnugt er eru þeir undanþegnir henni hér á landi. Það er okkur til skammar en vonandi tekst að leysa þau mál í næstu kjarasamningum.

Próstur
Haraldsson

Í Noregi er kveðið á um vaktafyrirkomulag í kjarasamningum og þeir hafa lagt töluverða vinnu í að gera vaktakerfið sveigjanlegt, meðal annars með því að veita mönnum svigrúm til að túlka kjarasamninga staðbundið. Þetta hefur kostað mikla vinnu en útkoman er aukin hagkvæmni og rýmri möguleikar lækna til að leysa málin hver á sínum stað.“

Læknanemar í félögum

Sigurður segir að launa- og samningamál sænskra lækna séu talsvert frábrugðin því sem gerist í Noregi og hér á landi. „Kjarasamningarnir eru í mörgum lögum. Einn er fyrir alla opinbera starfsmenn og líkist mest lögum um réttindi og skyldur opinberra starfsmanna. Svo eru sérsamningar fyrir ýmsa hópa lækna, sjúkrahúslækna, heilsugæslulækna, lækna sem starfa eingöngu við háskóla og lækna í einkarekstri, svo dæmi séu nefnd. Launaupplýsingar virðast líka vera talsvert gegnsærri en við eigum að venjast. Það er auðvelt að verða sér út um upplýsingar um laun lækna eftir stofnunum, deildum og svæðum. Þeir gæta að sjálfsögðu fullrar persónuverndar en ef ég væri að sækja um stöðu á tiltekinni sjúkrahúseild gæti ég hringt í stéttarfélagið á staðnum og fengið upplýsingar um hvað fimm síðustu læknar sem ráðnir voru á deild-

ina hafi fengið í laun. Þetta gengi aldrei í Noregi eða hér á landi.

Ég vil líka nefna það að í báðum löndunum er læknanemum boðin aðild að læknafélögum strax á fyrsta ári. Þátttaka þeirra er ekki mikil fyrstu árin en eftir að þeir hefja starfsnám fer þeim ört fjölgandi því læknafélögin semja um launin þeirra meðan á námi stendur. Þetta finnst mér athugandi fyrir okkur því læknanemar eru afar virkur og öflugur hópur.“

Sigurður var ánægður með ferðina sem hann sagði hina gagnlegustu enda væri nú stefnt að því að taka upp reglulegt samstarf við norrænu samninganefndirnar.

„Samninganefndir norrænu læknafélaganna hafa um langan aldur hist einu sinni á ári og borið saman bækur sínar. Þetta þykir sjálfsagt mál þegar vinnumarkaðurinn er orðinn einn og réttindi í einu landi veita réttindi í öllum hinum. Af einhverjum ástæðum hafa íslenskir læknar ekki tekið þátt í þessu samstarfi í fjölda ára en í ljósi þess hversu miklar upplýsingar við fengum í þessari ferð höfum við ákveðið að taka þátt í norrænu samstarfi hér eftir. Fyrsti fundurinn verður í Svíþjóð í haust og þangað mun félagið senda fulltrúa,“ sagði Sigurður E. Sigurðsson formaður samninganefndar sjúkrahússlækna.

Úrskurður samkeppnisráðs

Rannsóknarþjónusta „ekki í frjálstri samkeppni“

EINS OG FRAM hefur komið hér í blaðinu kærði Rannsóknastofan í Mjódd til Samkeppnisstofnunar þá ákvörðun heilbrigðisyfirvalda að endurnýja ekki samning um rannsóknir í blóð- og meinafræði sem stofan hafði um árabíl annast fyrir heilsugæslustöðvarnar í Mjódd og Grafarvogi. Þess í stað gerði Heilsugæslan í Reykjavík samning við Rannsóknarstofnun Landspítala um að vinna þessar rannsóknir. 18. febrúar síðastliðinn felldi Samkeppnisráð þann úrskurð að ekki sé „ástæða til að aðhafast frekar vegna máls þessa“ eins og þar segir.

Niðurstaða Samkeppnisráðs er sú að ekki hafi verið brotin samkeppnislög með samningi Heilsugæslunnar og Landspítalans þótt ekki hafi farið fram neitt útboð eða Rannsóknastofnunar í Mjódd á annan hátt gefinn kostur á að bjóða í verkið. Álit sitt byggir ráðið á því að báðar stofnanirnar – Heilsugæslan í Reykjavík og Landspítalinn – séu í eigu ríkisins og að samkvæmt lögum um heilbrigðisþjónustu sé það á valdi og ábyrgð ráðherra að

„grípa til nauðsynlegra ráðstafana til að framfylgja stefnu um forgangsroðun, stuðla að aukinni hagkvæmni og tryggja gæði heilbrigðisþjónustu“ eins og segir í 42. gr. laganna. Þessi lög ganga að mati ráðsins framár ákvæðum samkeppnislaga og því sé það „á valdsviði heilbrigðisyfirvalda að ákveða hvort eða í hve miklum mæli þau kaupna tiltekna rannsóknarþjónustu af einkaaðilum“.

Lokaorð úrskurðarins eru þau að samkeppnisráð meti það svo að starfsemi Rannsóknarstofnunar Landspítalans „er lýtur að rannsóknum fyrir heilbrigðisyfirvöld í landinu, teljist ekki í frjálstri samkeppni við aðrar rannsóknarstofur. Skorti því lagaheimild til að mæla fyrir um fjárhagslegan aðskilnað.“

Þessi niðurstaða samkeppnisráðs kom til umræðu á almennum fundi í LR í byrjun mars og voru menn á því að þessu máli væri alls ekki lokið. Nú verður úrskurði ráðsins skotið til áfrýjunarnefndar samkeppnismála og því rétt að bíða með allar yfirlýsingar þar til niðurstaða hennar liggur fyrir.

–PH